

Dalia Marija STANCIENĖ
Klaipėdos universitetas

Reflection on St. Josaphat's Martyrdom in the Context of the War in Ukraine

From the very beginning of the Russian military campaign in Ukraine, i.e. in 2014, there has been a connection with the political ideologisation of religion. In the Pastoral Letter of 2022, the Synod of Bishops of the Ukrainian Greek-Catholic Church writes, that „over the past centuries, every time the boot of the russian occupier – be it tsarist, Soviet, or putinian – stepped on our land, the Ukrainian Greek-Catholic Church was persecuted and destroyed“. The letter highlights, that „the Russian Orthodox Church is leading its faithful believers into the moral darkness of violence, aggression, and war crimes“. The religious conflict began in the 16th century, when in the Grand Duchy of Lithuania, one of the largest ethno-confessional communities of Ruthenians, the ancestors of today's Belarusians and Ukrainians, broke away from the Orthodox Church of Constantinople and announced the establishment of a new church, the Greek-Catholic Church, or Unitarian Church, which would be subordinate to the Roman Pontifical See. The Council of Brest founded the church in 1596 to bring together and unify Orthodox and Roman Catholic believers. The Unitarian Church played a leading role in preserving the cultural and religious independence of the Ukrainian population in the Polish-Lithuanian Commonwealth. Such activities of the Unitarian Church caused dissatisfaction among Orthodox believers, incited by the Orthodox clergy. In 1623, a religious conflict escalated into a rebellion by the citizens of Vitebsk. Smashing through doors and windows, militant Orthodox believers stormed the Bishop's palace. The conflict culminated in the assassination of Archbishop Josaphat Kuntsevich of Polotsk on 12 November 1623. On 29 June 1867 Pope Pius IX canonised him. The martyrdom of St Josaphat Kuntsevich has become for Ukrainians a symbol of the martyrdom of their people.

Keywords: *Śv. Juozapasas, kankinystė, Ukraina, Brastos unija, karas / St. Josaphat, martyrdom, Ukraine, Brest Union, war.*

Юрій КОВАЛІВ

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

“Полювання за зубром” (поезія Миколи Гусовського)

Доповідь висвітлює творчу спадщину новолатинських поетів, які належали українській, литовській, польській, білоруській (литвинській) літературам, зокрема доробок священника, секретаря великокнязівської канцелярії та єпископа Полоцького, публічного нотаря апостольської канцелярії для Великого князівства Литовського, представника Відродження Миколи Гусовського (близько 1470 — після 1533) — магістра риторики, згодом доктора філософії Болонського університету, передусім його епічну поему «Пісня про зубра», або «Пісня про вигляд, лють зубра та полювання на нього» («Carmen de statura feritate ac venatione bisontis») на замовлення Папи римського Лева X Медічі, простежує історію її написання в контексті тогочасного письменства, появу латиномовної пам'ятки в Петербурзі (1853) й Кракові (1894; з передмовою й коментарями Я.

Пельчара) та пізніші рецепції й переклади (В. Маслюк, А. Содомора та ін.). Предметом аналізу обрано переспів цього твору, що здійснив А. Кичинський, мотиви, що спонукали поета до такої праці, історія написання цього переспіву, метричні (п'ятистоповий дактиль), композиційні й смислові особливості довільної авторської версії зразка при збереженні ренесансного колориту, героїчного чину й державницьких переконань доби князя Вітовта (1392–1430), принципів природної (лісової) людини.

Ключові слова: *новолатинські поети, Ренесанс, літературне «пограниччя», епічна поема, переспів, природна людина, героїчний чин.*

Ігор ВИННИЧЕНКО

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Йонас Жямайтіс та Роман Шухевич – очільники боротьби своїх народів з совєтською окупацією: подібність долі

Йонас Жямайтіс-Вітаутас (1909-1954) та Роман Шухевич (1907-1950) – очільники боротьби своїх народів з совєтською окупацією. Обоє народились у містах, у сім'ях середнього достатку. Навчались в гімназіях. Обоє ще в «мирному» житті мали стосунок до одного роду війська (артилерії). І один, і другий набували бойового досвіду за участі Вермахту. 1948 року Й. Жямайтіса було призначено Головнокомандувачем усіх партизанських сил Литви, 1949-го його обрано Головою президії Ради союзу борців за визволення Литви (найвищий керівний орган країни), яка ухвалила політичну декларацію про ведення збройної боротьби за відновлення самостійної демократичної Литовської республіки. Того ж року став генералом. Р.Шухевич від 1943 р. – Головний командир Української повстанської армії, з 1944 р. – Голова Української Головної Визвольної Ради. Генерал-хорунжий (від 1946). Й. Жямайтіса було розстріляно у Москві, Р. Шухевич загинув в бою з військами НКВС. Із набутих незалежності Литви Й. Жямайтіса визнано національним героєм країни, його нагороджено Великим хрестом ордену Хреста Вітіса, йому присвоєно звання бригадного генерала, про нього створено документальний фільм, встановлено пам'ятники у Вільнюсі, Каунасі та Паланзі, випущено поштову марку, ім'я присвоєно Військовій академії (Вільнюс), гімназії (Расейняй), школі (Щімкайчю), встановлено барельєф (Вільнюс) та пам'ятну дошку (Кедайняй), присвоєно звання почесного громадянина Паланги. 2009 року Сейм Литовської Республіки визнав Й.Жамайтіса виконувачем обов'язків президента Литви (1949-1954). Р. Шухевича 2007 р. указом Президента України «за визначний особистий внесок у національно-визвольну боротьбу за свободу і незалежність України» пошановано званням Герой України. Музеї Р.Шухевича діють у Львові, Львівській та Івано-Франківській областях. Він – почесний громадянин Львова, Тернополя, Івано-Франківська, Тереховлі, Надвірної, Бережан, Вараша, Борислава. Про нього створено фільм, присвячено пісню («Хорунжий»), названо Всеукраїнське Братство ОУН-УПА. Меморіальні дошки Шухевичу встановлено у Львові (2) та Хмельницькому, пам'ятники – у Едмонтоні (Канада), Львові, Тернопільській, Івано-Франківській та Хмельницькій областях.

Ключові слова: *Жямайтіс, Шухевич, окупація, спротив, пошанування.*